

Konferencje „Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni” – spojrzenie wstecz

Pierwsza konferencja pod nazwą „Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni” odbyła się w Gdyni w 2007 roku i z całą pewnością nikt się wówczas nie spodziewał, że będzie to cykl, w którym odbędzie się aż 10 kolejnych konferencji. Pomysł zorganizowania konferencji zrodził się w czasie rozmów ówczesnego Wiceprezydenta Gdyni Marka Stępy i Miejskiego Konserwatora Zabytków Roberta Hirscha. Wtedy, czyli prawie 20 lat temu, badania architektury modernistycznej już były prowadzone, ale obejmowanie jej ochroną wcale nie było takie powszechne i oczywiste.

Głównym celem konferencji odbywającej się w Gdyni i poświęconej architekturze modernistycznej okresu międzywojennego, było zwrócenie uwagi badaczy z Polski i z zagranicy na Gdynię i jej wyjątkową architekturę. Oprócz części konferencyjnej poświęconej na referaty, zawsze ważnym elementem było zaprezentowanie architektury Gdyni w terenie. Taki plan realizowano konsekwentnie w czasie wszystkich 10 edycji. W czasie 10. kolejnych konferencji swoje referaty zaprezentowali badacze i konserwatorzy z kilkudziesięciu krajów nie tylko Europy. W tym czasie rozpoznawalność Gdyni jako miasta modernistycznego na arenie międzynarodowej ogromnie wzrosła. Znamiennym potwierdzeniem zmiany tego statusu jest chociażby ochrona konserwatorska. W 2007 roku, czyli roku pierwszej konferencji, do rejestru zabytków wpisany został układ urbanistyczny śródmieścia Gdyni. W roku 2025 ten sam układ urbanistyczny, już pod nazwą „Early Modernist City Centre”, jest oficjalnym kandydatem Polski na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Z perspektywy lat można

stwierdzić, że do tego spektakularnego sukcesu przyczynił się cykl konferencji i goście z różnych stron świata, którzy odwiedzili Gdynię. A więc konferencje spełniły swoje zadanie.

10. jubileuszowa konferencja w 2025 roku

Jubileuszowa, 10. międzynarodowa konferencja naukowa „Modernizm w Europie – modernizm w Gdyni” o tytule przewodnim „Ochrona i konserwacja zabytkowych zespołów modernistycznych” odbyła się w Centrum Konferencyjnym Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego w Gdyni-Redłowie w dniach 18–20 września 2025 roku.

Pierwszego dnia konferencji setki uczestników zostało powitanych przez wiceprezydentkę Gdyni Oktawię Gorzeńską, dziekaną Wydziału Architektury PG prof. Jakuba Szczepańskiego, wicemarszałka województwa pomorskiego Marcina Skwierawskiego, stałego Przedstawiciela RP przy UNESCO ambasadora Mariusza Lewickiego oraz Patrycję Adamczyk, która odczytała list w imieniu nieobecnej

Widok sali obrad –
 Centrum Konferencyjne
 PPNT. Fot. K. Złoch

gdynia.pl

Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa Marleny Happach.

W trzech blokach obrad pierwszego dnia przedstawiono 12 referatów na temat modernistycznej architektury i urbanistyki z kilkunastu miast Polski, Europy i świata. Otwierający wykład zatytułowany „Nie do przywrócenia: ochrona i konserwacja w epoce planetarnej” zaprezentował badacz światowego modernizmu prof. Edward Denison reprezentujący The Bartlett School of Architecture, University College London w Wielkiej Brytanii. O Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO w ujęciu praktycznym na przykładzie modernistycznego Kowna opowiedziała prof. dr Marija Drėmaitė z Wydziału Historii Uniwersytetu Wileńskiego na Litwie, a doświadczeniami związanymi z zarządzaniem obiektem światowego dziedzictwa podzieliła się wieloletnia dyrektorka Chandigarh College of Architecture i Le Corbusier Centre prof. Deepika Gandhi z Indii. Wśród prelegentów z zagranicy pojawili się również prof. Adalberto del Bo reprezentujący Politechnikę Mediolańską, dr Anastasiia Bozhenko z Centrum Badawczego Historii i Kultury Europy Wschodniej im. Leibniza (GWZO) w Lipsku, prof. Petr Vorlik, dr Miroslav Pavel oraz mgr Lukáš Veverka z Wydziału Architektury Politechniki Czeskiej. Temat Modernistycznego Centrum Gdyni jako światowego dziedzictwa urbanistyki i architektury przybliżyła z kolei prof. Maria Jolanta Sołtysik z Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej, a Robert Hirsch, Miejski Konserwator Zabytków w Gdyni przedstawił referat pt. „Od rejestru zabytków do Listy Światowego Dziedzictwa – przypadek Modernistycznego Centrum Gdyni”. Tego dnia swoje prezentacje przedstawili Marcin Semeniuk, Marta Zawisłak, Michał Fronk oraz Hubert Mącik z Lublina, a także Jadwiga Urbanik oraz Jerzy Ilkosz z Wrocławia.

Zakończenie obrad uświetniła projekcja filmu dokumentalnego o historii Gdyni pt. *Białe miasto nad zatoką* z 1961 roku w reżyserii Mariana Ussorowskiego, produkcji Wytwórni Filmów Oświatowych w Łodzi.

Drugiego dnia obrady rozpoczęły się od wręczenia przez Prezydenta Miasta Gdyni Aleksandrę Kosiorek medali „Civitas e Mari” przyznawanych – „Tym, którzy odważnie realizują marzenia” – za ochronę dziedzictwa modernizmu. Pierwszą laureatką została Jolanta Barton-Piórkowska – gdynianka, wieloletnia pracowniczka Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, gdzie pełniła m.in. funkcję kierowniczkę Działu Rejestru Zabytków oraz

Zastępcy PWKZ w Gdańsku. W czasie swojej pracy aktywnie wspierała wprowadzanie ochrony prawnej architektury Gdyni, w tym w latach 2005–2007 prowadziła skomplikowane postępowanie w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu urbanistycznego śródmieścia Gdyni. Nagrodzono również wspomnianego już wcześniej prof. Edwarda Denisona, członka Komitetu Naukowego konferencji, który od wielu lat aktywnie wspiera starania Gdyni o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Prezydent Gdyni Aleksandra Kosiorek z laureatami medali „Civitas e Mari” – prof. Edwardem Denisonem oraz Jolantą Barton-Piórkowską.
Fot. M. Czernek

Gdynia Modernizm Infobox „Detale opowiadają historię”.
Fot. K. Złoch

Wystawa „Detale opowiadają historię”. Fot. K. Złoch

Przedstawiciele miast modernistycznych obecni na konferencji – od lewej: Robert Hirsch (Gdynia), Eduardo Pierrotti Rossetti (Brasilia), Marija Dremaite (Kowno), Edward Denison (Londyn/Asmara), Jeremie Hoffmann (Tel Awiw-Jafa), Deepika Gandhi (Chandigarh), Oktawia Gorzeńska (Gdynia), Christoph Rauhut (Berlin)

Ważnym punktem rozpoczęcia tego dnia było oficjalne przystąpienie Miasta Gdyni do PKN ICOMOS. Decyzją gdyńskich radnych jednogłośnie przyjęto zaproszenie Prezesa prof. Bogusława Szmygina do wstąpienia miasta w poczet instytucjonalnych członków stowarzyszenia. Tym samym Gdynia dołączyła do grona członków takich jak zamek w Malborku, miasto Toruń, Kraków czy Zamość. Podczas uroczystości głos zabrał prof. Janusz Rym-sza, sekretarz generalny PKN ICOMOS, który odczytał i przekazał pani Prezydent Aleksandrze Kosiorek list od Prezesa PKN ICOMOS.

W programie drugiego dnia znalazło się kolejnych kilkanaście prelekcji naukowców, konserwatorów i architektów z wielu miast Polski oraz z zagranicy. Keynote speakerami byli prof. Eduardo Pierrotti Rossetti z Wydziału Architektury i Urbanistyki Uniwersytetu w Brasili (Brazylia) oraz dr Jeremie Hoffmann, Dyrektor Wydziału Ochrony Zabytków Miasta Tel Awiw – Jafa w Izraelu. O najnowszych kierunkach rozwoju światowego dziedzictwa UNESCO na przykładzie berlińskich osiedli modernistycznych opowiedział dr Christoph Rauhut Generalny Konserwator oraz

Organizatorzy konferencji z Biura MKZ i Referatu Współpracy z Zagranicą Urzędu Miasta – od lewej: Karol Łątkowski, Karolina Dawert, Maria Hotel, Anna Czerwińska, Luiza Skrzypkowska, Celina Łozowska i Robert Hirsch

dyrektor Urzędu ds. Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie. O edukacji, upowszechnianiu i zarządzaniu wybranymi dobrami światowego dziedzictwa opowiedziała dr inż. arch. Anna Orchowska z Wydziału Architektury PG. Referaty wygłosili też prof. Jakub Lewicki z UKSW w Warszawie, dr Aneta Borowik z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, mgr Marcin Ceglarski i mgr Jakub Polak, konserwatorzy zabytków z Torunia, dr Artur Jerzy Filip i mgr Ewa Kalnoj-Ziajkowska z Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, dr hab. Szymon Piotr Kubiak z Akademii Sztuki w Szczecinie, dr Liutauras Nekrošius, dr Kateryna Didenko z Wileńskiego Uniwersytetu Technicznego im. Giedymina oraz dr hab. Piotr Fiuk z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technicznego w Szczecinie.

Nad stroną merytoryczną konferencji czuwał Komitet Naukowy, do którego organizator zaprosił wybitnych specjalistów z Polski i z zagranicy. Znakomici goście prowadzili też poszczególne sesje obrad. Prof. dr hab. Jacek Purchla, Wiceprezes Europa Nostra, prof. dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka z Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, prof. dr hab. inż. arch. Maria Jolanta Sołtyś oraz prof. Edward Denison, swoimi komentarzami bardzo wzbogacali przebieg obrad.

Na koniec drugiego dnia wydarzenia goście mieli okazję uczestniczyć w otwarciu wystawy czasowej pt. „Detale opowiadają historie”, która w przestrzeni Gdynia Modernizm Infobox przy ul. Świętojańskiej została specjalnie na konferencję przygotowana przez specjalistów z Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gdyni – mgr Marię Hotel i mgr inż. arch. Karola Łątkowskiego. W pomoc przy organizacji wystawy zaangażował się pan Mirosław Studniak, Radek Radziejewski oraz Agencja Rozwoju Gdyni.

Trzeciego dnia, w sobotę, zostały zorganizowane 3 różnorodne prezentacje dziedzictwa modernistycznego na terenie Gdyni (Śródmieście, Portu i Oksywiu), tak aby każdy z uczestników mógł poznać nowe dla niego obiekty i pogłębić interesującą go wiedzę.

Podobnie jak w poprzednich latach organizatorem konferencji było Miasto Gdynia, a współorganizatorem Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej. W tym roku współorganizatorem został również Narodowy Instytut Dziedzictwa.

W holu Centrum Konferencyjnego PPNT na stoiskach Księgarni Vademecum, Wydawnictwa Birkhauser z Niemiec oraz Informacji Turystycznej Miasta Gdyni, można było zakupić książki na temat modernizmu oraz publikacje i pamiątki związane z Gdynią.

Konferencja miała charakter otwarty i bezpłatny, a obrady prowadzone były w językach

polskim i angielskim, z tłumaczeniem symultanicznym. Dzięki transmisji online w obradach mogły uczestniczyć także osoby, którym nie udało się dotrzeć do Gdyni. Zapis można obejrzeć na oficjalnym kanale YouTube Miasta Gdyni.

W skład Komitetu Organizacyjnego weszli: Oktawia Gorzeńska – Wiceprezydent Miasta Gdyni, Robert Hirsch – Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej, Miejski Konserwator Zabytków w Gdyni, Joanna Leman – Kierownik Referatu Współpracy z Zagranicą, Urząd Miasta Gdyni oraz Celina Łozowska – Kierownik Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków, która koordynowała całą organizację.

W organizację konferencji zaangażowani byli pracownicy Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków: Luiza Skrzypkowska, Maria Hotel, Karol Łątkowski, Karolina Dawert, pracownicy Referatu Współpracy z Zagranicą Biura Prezydenta UM Gdyni: Anna Czerwińska, Magdalena Jambroz, Monika Pawlińska oraz wolontariusze: Zuzanna Anderton i Holley Orłowska – studentki PG oraz Koło Naukowe Modernity PG.

Za opracowanie materiałów graficznych odpowiadały Elżbieta Domarus i Luiza Skrzypkowska.

Honorowy patronat nad konferencją objęło Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewoda Pomorski oraz Marszałek Województwa Pomorskiego. Ponadto patronat naukowy nad wydarzeniem sprawował Polski Komitet Narodowy ICOMOS, DOCOMOMO International oraz Europa Nostra. Wydarzenie stało się też oficjalnie częścią tegorocznych obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa. Konferencję dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Celina Łozowska

Kierownik Biura MKZ

Robert Hirsch

MKZ w Gdyni

Stoisko księgarni
VADEMECUM
w holu Centrum
Konferencyjnego,
która działa jako Cafe-
Księgarnia Vademecum
w kamienicy
przy ul. Świętojańskiej 5
w Gdyni